

СЕНТОМАШАНИН

Лист за просвету, привреду и остале народне потребе.

ИЗЛАЗИ СВАКЕ НЕДЕЉЕ.

на $\frac{1}{4}$ годину . . . . . 6 Кр.
на $\frac{1}{2}$ године . . . . . 3 »
на $\frac{3}{4}$ године . . . . . 2 »
Поједини бројеви 10 пот.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК

ЂОКА РАДУЛОВИЋ

Рукописи шаљу се на уредништво а новац за претплату а огласе на администрацију »Сентомашанина«
Неплаћена писма не примају се.
Огласи се рачунају по тарифи ако се више пута увршћује рачунају се јефтиније.

Уређење наше општине.

Чувени смо надалеко. Басносновне приче причају се о нама и о Сентомашу — малом Цариграду. Ако Сентомаш сравњујемо са Цариградом у нечему има он сличности са Турском престоницом. Цариград је неуређен, прљав и има улица, кроз које свако не радо пролази. И Сентомаш је неуређен. Мали наш Цариград има улица, и то не баш споредни, у којима се човек може заглибити у благу. А шта да речемо за оно, испод сваке критике, улично осветљење? И шта да речемо за много што шта, што нам служи на срамоту. Морам да се запитамо: које и шта је узрок томе, да се код нас никаква брига не полаже на уређење наше ове богате и велике општине? Заиста је то за осуду, да се код нас тако мала брига полаже на уређење нашег места.

Узмите само како се одуговлачи и смешна игра прави са електричним осветљењем. Већ од неколико година овамо потрза се ово питање. Бирају се ужи одбори који ступају у преговоре са подузимачима и разним друштвима и таман да се приведе крају, а оно падне на ум неком да то није добро и онда се квари. Изгледа, да нека господа представници хоће да покажу, како они хоће нешто добро да учине, па онда опет да су они то устању и

не извршити. И то тако иде по неком плану. И у свему хоће да покажу своју моћ. И чудновато је, да та моћ избија онде где не треба, да се онде истиче, где општа наша ствар локална трпи само грдне штете. Нико не рачуна с тим да смо ми ужасно у уређењу наше општине заостали, па да покажу своју моћ, те да пораде, да се нешто учини да се општина уреди.

Но пређимо на електрично осветљење. Били су се удесили са Бечејцима, да нам они спроведу електрично осветљење, а мора се признати, да Бечеј има врло добро електрично осветљење, и с'обе стране примљени су услови. Па шта би? Кад је ово изнешено пред представничку скупштину, ова већином гласова одбије понуђене услове, то значи, да је питање осветљења нашег места одложено на време, док ваљда американски не измисле какво друго осветљење! а дотле ћемо остати у — мраку.

Не знамо докле ће се код нас овако радити али знамо, да се наше место неће у ред довести оваким радом. Време би било да наши представници једном дођу до уверења, да им је дужност више бриге и добре воље показати за уређење нашег Сентомаша, јер он то, као мали Цариград, у коме се »соколови легу« заслужује од својих »соколова!«

Из наше аутономије.

Са поуздане стране смо извештени, да ће се наредба о укинућу наше аутономије повући и да се зато добила и предсанкција краља, и да ће се расписати избори за наш сабор обавити по изборном реду од 1871. године, а сабор би се имао састати после ускрса. И тако су изгледи да ће се наша аутономија уредити како је то жеља народна. Сад је само на народу, да слојан буде при изборима да се не понове оне силне трзавице, које су пре биле. — Сабор би имао прво да бира патријарха, па онда да приступи законодавном раду. Наши листови доносе већ и кандидате за патријаршеску столицу и веле да су владини кандидати Зубковић, Летић Змејановић и т. д. а ни један орган народних странака не изнаша, које је кандидат њихов. Па ваљда је и то важно питање! Ми држимо да се и то питање мора пре састанка расчистити и са владом угарском бити начисто. да ли ће она дати слободан избор патријарха народу, а не кад се избор састане онда да прави сметње сабору, као што је било приликом последњег избора. Дакле расчистимо и то питање, и то јавно, да и народ зна кога вође држе за достојног, па да и народ при избору посланика рече своју, и онда ће се чути народна воља!

ПОДЛИСТАК.

У ПРИЗРЕНСКОЈ БОЛНИЦИ

(Једна глава из књиге »Кад смо пошли на Косово«)
Они мало лакше рањени, с преломљеним цеваницама или раздробљеним лакатњачама, намештени су по поду, на слами, застројћућетима.

Идемо од постеље до постеље, од рањеника рањенику.

По неки, присебан, и ако тешко рањен, кад нас угледа, усињава се да се подигне у постељу, да поздравља генерала. И генерал муке има, док му објасни да остане на миру, да се не диже, да се не креће и не позлеђује рану. Други опет само нас безизразно погледа, и стеже вилицама од тешкога бола. Трећи нас и не примећује: у ватри је, у заносу; само с времена на време јекне или викне. Најчешће се чује: »Напред, браћо!« јер наши војници за време борбе најчешће изговарају те две речи.

Један, што га је непријатељско тана тешко повредило у главу жмури и нешто певуши, мало мало, па се слатко осмехне, и по лицу му се разлије неко блаженство.

— Томе је јаднику повређен мозак, — шапуће нам лекар. Најдаље до мрака свршиће.

Ми га гледамо са саучешћем. А он непрекидно, сав блажен, у заносу смеши се.

Мени тек дође у мисли:

— Боже мој, о чем ли сад сања, те је овако блажен? Да ли му у мислима излазе слике његова дома, његове деце коју је оставио код куће може бити и без огрева и без хлеба! Или у мислима обара у борби непријатеље?

Па онда премишљам даље, како и сама смрт није увек тако сурова. Често је милостија од људи.

Питамо неке, оне што су присебни и што им мање досађују болови: где су, у којој борби рањени?

— У Љуми! — готово сваки одговара, а сваки шкрипи зубима.

Питамо једнога што се мршти, да ли му досађују болови. А он опет стеже вилицама и мрштећи се одговара:

— Па и не боли ме! Утрнуло месо, па само по некада штречне, али ми тешко, што нас мучки нападаше.

И на сва уста ружи Арнауте, што су

показали веру: предали се, а после изненада нападају.

— Нису никакви јунаци! — додаје други. Јунаци тако не раде. Они се бију, докле год могу. Али кад се предаду, онда је свршено. А не овако. Ми њих хлебом, они нас оловом; ми њих примили као браћу, а они похватили заседе, па мучки ударају. Кад су јунаци, што не ударе отворено, груди у груди?

Трећи опет само разбери, кад ће му зарастати рана, — а зрно од брзометке проишло му кроз грудни кош.

— Да ми је да се још једном огледам с тим нељудима! Упамтили би ме добро! — говори јетко.

Ступисмо у једну омању собу.

Ту је свега неколико постеља. Лекар нам објасни, да су у тој соби најтежи рањеници и да је ту и Милан Дулановић, поручник из 19. пука.

За Дулановића смо већ чули: у једноме окршају са Арнаутима, у Љуми, у коме је и рањен, показао је право чудо и од присебности и од јунаштва. Кад су Арнаути изненада напали одред, у коме је био Милан, он је врло вешто распоредио своје војнике и повео их у

Привреда.

Лепи гласови из Баната. Било би од велике важности, кад би знали, како стојимо у свакој општини и бројно и имовно. То би било важно да знамо у оним општинама, које су изложене туђинској најезди. Било би важно да знамо колико смо које године иметка купили, а колико смо продали странцима, и како се бројно множимо према странцима.

О томе нам из Баната пише г. Свет. Брадаровић, угледни парох, ово:

»У нашој општини имају Срби 1220 ланаца земље, вршачки Немци 406 ланаца, а Румуни из Ретишева 140 ланаца. Село је чисто српско. Пре 20 година Срби су имали само 500 ланаца, јер су пре странцима продавали. Дакле за то време купиле су више од 700 ланаца. То се све постигло штедњом и истрајним радом. Само ове године било је нешто на-затка. Отишло је 13 ланаца српске земље у туђе руке. Томе је узрок ова новчана криза, коју смо дочекали неспремни, јер нисмо се држали оне мудре пословице: »Чувај беле паре за црне дане«. За богате и просвећене, а нарочито за штедљиве народе не постоји криза, као за оне, који не чувају сваку крајцару. Да упозна с тим народима своје парохијане, за то сам одржао поучно-забавно село, на коме сам говорио о важности просвете по наш ратарски сталеж. Село је било врло добро посећено. У селу имамо и српску земљорадничку задругу.« **Загребачка Српска Банка** пре десет година основала је у Пешти своју филијалу, којој је најважнији задатак, да штити и да помаже српску житарску трговину.

Срби живе у најроднијим крајевима Угарске, а и остали родни наши крајеви упућени су са својом житарском трговином у главном на пештанску пијацу. Пештанска пак трговина је у јеврејским рукама. Тако ми у Пешти не имамо никога свога на кога би се могли поуздати, па смо према томе и пролазили. И тако је пре десет година Загребачка Српска Банка основала филијалу у Пешти, која је установа свом задатку дорасла, па зато и успева и напредује.

борбу, предњачећи пред свима, те је просто ојадно противника. Кад је пао, тешко рањен у трбух, и неки од војника пришли му, да га прихвате и изнесу из борбе, он их је просто отерао говорећи им:

— Оставите мене! Не бавите се са мном, него удри те противника!

И наши су одбили противника, па онда се побринули и за свога ваљаног официра. Али рана је била тешка, а путова није било, те је два дана протекло, док су га, онако тешко рањена, снели до болнице, у Призрен.

— Нема му спаса! — рече нам лекар. — Повреда је врло тешка, а није на време стигао у болницу.

Приђосмо постељи овога тешкога рањеника. Био је у заносу. Лежи у кревету на ногама, на слањачи застртој ћебетом. Дисао је тешко.

Генерал стаде више њега и гледа га, а вилице му играју, а у очи му навиру сузе. Видим, с муком их задржава да не лину низ лице.

Ми га окуписмо шапатам, молимо, да одликује овога јунака, коме откуцавају последњи

Сад се десила у Пешти и згодна кућа за Банку. у најглавнијем делу вароши, на Дунаву, поред цркве и здања грчке православне општине. Српска Банка купила је ту кућу врло повољно, па ће се филијала сад преселити у своју кућу, где ће учинити и свој сталан распоред. То значи да ће Српска Банка и те своје послове сваки дан и даље ширити, а где год се и кад год се Срби у смишљеном и озбиљном раду шире мудро и успешно, то је онда добар пример свима ваљаним Србима, то сваки пут значи тековину и напредак Срба у опште.

МАТИЦА СРПСКА.

ПОЗИВ.

У последњој седници Књижевног Одбора Матице Српске одлучено је да се, чим зима попусти и прилике буду згодне, сазове VII. седницу збора за Друштвено Просвећивање и Књиге за Народ.

Главни предмети ове седнице ће бити: 1.) Расправа о програму књига за народ за год. 1914. 2.) О јавним предавањима. 3.) Опћи програм књига за народ: предлог Савеза Срп. Земљорадничких Задруга у Загребу о стручним књигама за ратаре из економије.

На седници овога збора имају приступа сви чланови Матице Српске.

Ко од Г. Г. чланова Матичиних жели да предаје о којој од наведених тема, нека изволи послати секретаријату Матице Српске најдаље до 17. (30) марта своје предавање, да би се оно могло ставити на дневни ред Збора.

У Новом Саду 22. фебруара (7. марта) 1914.

Радивој Врховац

председник збора.

Вести са стране.

Грујићев погреб. Плашки, 28. фебруара. Епископ Михаило Грујић сахрањен је уз огромно учешће публике. Присутни су били изасланици иза-

часови. Нека оде задовољан на онај свет. А ко зна, може се десити и чудо: може му та изненадна радост улити снаге да издржи болове и да се одржи у животу.

— Како да га одликујем! — пита нас генерал, а сав је потресен.

— Дајте му златну медаљу за храброст! — молимо ми шапатам. — Он је заиста заслужио то за ратнике највеће одликовање.

Генерал нам узе говорити, како он, као армијски командант, нема права давати така одликовања, него се то даје само указом краљевим, на предлог министра војног.

Ми окуписмо молимо, да он сад рањенику саопшти то одликовање, а одмах да пошаље предлог Врховној Команди о томе.

Генерал се још опирао да уради нешто, што је, по његову мишљењу, премашало његову власт, али кад рањени Дулановић поче долазити себи, генерал на мах попусти.

Дулановић погледа генерала, погледа нас, и у први мах као није могао да схвати од куда ми ту око њега. Па после му се развуче лице од некога задовољства. Било му је угодно што је код своје постеље видео и генерала и нас остале.

сланици угарске и хрватске владе, жупаније и црквени великодостојници. Поклојник је сахрањен у епископској гробници.

† **Андрија Лукић.** У Вршцу, своје родном месту, куда се повукао после умировљења, преминуо је у среду Андрија Лукић, умиров. члан Срп. Нар. Позоришта. На глас о смрти овог одличног нашег уметника, изјавила је Управа Позоришта телеграфски саучешће, а Г. Хаџи-Динића изаслала је, да заступа при погребу, Управу Срп. Нар. Позоришта.

Велика Његушева прослава у Загребу. Српско академско друштво Његуш у Загребу приредило је 1. марта о. г. велику свечаност у част стогодишњице рођења великог српског песника-филозофа Петра Петровића-Његуша и десетогодишњице свог опстанка уз суделовање свих хрватских, српских и словеначких просветних друштава. Ова прослава је врло значајна, јер, ето, браћа разних вера прослављају баш онога песника, који вели »Брат је мио, које вере био.« Прослава је отпочета свечаним поменим у св. прав. цркви а затим у великој дворници гласбеног завода, украшеној сликама П. П. Његоше, Штросмајера и Прешерна, око којих се виле српска, хрватска и словеначка тробојница а беше на окупу око 2000 гостију. Госте је поздравио правник и председник друштва »Његуша« г. Гавра Милошевић. На прославу је председавао г. Буде пл. Будисављевић Приједорски српски књижевник који се топло захвалио на избору за председника и изразио своју радост што што види многобројне госте »са свих страна југа словенскога«, које је окупила и сјединила братска љубав у јединственом раду на просветном подизању и уједињењу нашега троименог народа. О Његушу говорио је г. Павле Поповић професор београдског свенаучишта. За њим је говорио г. Ђуро Шурмин проф. загребачког свенаучишта, у коме је изнео Његушеву замисао о јединству Срба и Хрвата Г. Др. Фрањо Илешкић гимн. проф. у Љубљани говорио је »О Његушу и Србима према Словенцима«, и помиње како се Његуш бавио међу Словенцима и заволео их због њихових сло-

Поуми да се подигне. Али га генерал задржа. Једном руком узе за руку Дулановића, а другу му метну на врело му чело и поче доста тихим, али врло потресеним гласом:

Јуначе, наш врховни заповедник, Његово Величанство Краљ, за храброст, показану у овоме рату, одликовао те златном медаљом за храброст. Саопштавајући ти ово високо одликовање, које си ти тако јуначки заслужио, ја ти од срца честитам!

Па му лагано стиште руку. А сав дрхти од узбуђења.

Дулановићу се још више развуче лице од радости и задовољства. Заборавио је за трептајак и болове, који су га толико мучили, па упро очи у генерала и шапатам, а сав узбуђен, захваљује:

— Хвала Његовом Величанству Краљу! Хвала и вама, господине генерале! Али ја сам само вршио своју дужност!

Стеже мало јаче генералу руку и опет се занесе.

Ми га остависмо.

После га више жива нисмо ни видели. Подлегао је боловима.

венских осећаја а затим је прочитао г. Јањић проф. београдске богословије говор »Његов наднационализам«, што га је требао држати г. др. Николај Велимировић славни проповедник из Београда, у којему приказује Његуша, као великог народњака, који је мрзео кад се народ цепа због вере. После тих говора певала су слов. друштва песме и с тим је овај део прославе довршен. Стигли су многи поздрав и изасланства из разних покрајина, где Срби, Хрвати и Словенци живе. У вече је била »Беседа«, која је била ванредно добро посеђена.

Оснивање Читаонице и књижице. Из Крушевца нам пишу: И грађани града Крушевца, негдашње престонице Цара Лазара, осећајући потребу за што тешњим културним зближењем, основали су читаоницу и књижицу са овом Управом: Председник, Г. Душан Г. Николић адвокат; Благанник, Г. Милета Танкосић пензионер; Секретар, Г. Радомир Копше књиговођа Крушевачке Банке; Књижничар, Г. Мирко Дамњановић суплент крушев. гимназије; Чланови: Г. г. Василије Дамјановић судија крушевачког првостепеног суда Милан Томић професор крушевачке гимназије и Петар Љотић трг.

У надзорни одбор ушла су ова Господа: Сима М, Павловић трг. Спас Степановић судија прв. суда, и Стојан Адашевић шеф жел. станица.

Припрема за I. певачку славу Срба певача. У Сомбору се склопили разни одбори, који спремају све што треба за ову прву прославу певачких друштава и моле сва певачка друштва, да им до 1. фебр. пријаве број чланова, који ће доћи на ту прославу; јер има изгледа, да ће се пријавити велики број, који треба све сместити, те се може десити, да когод. од непријављених, остане на улици. Ова ће прослава бити врло значајна за нас Србе у Угарској.

Здравље.

Напомене о зубима у деце. — Докле трају млечњаци, а то су зуби из првог ницања, који трају од краја 2. до 7. године, потребно је водити бригу о њима и навикавати децу, да већ у том добу узраста добро сажва-

ђу сваки залагај хране. Услед непотпуног жватања, ако деца нису научена да жваћу како треба, или што су испадањем већ зуби проређени а други им нису израсли, ремете се желучеве радње, а последице су томе желудачни катар, трајна слабост, немоћ или слаба отпорност према свакој болести, која на децу најтеже. Према томе дужност је бринути се о том, да се и млечњаци негују и одрже до другог ницања зуба, пошто и они служе жватању хране у то доба децејег узраста исто тако, као и одраслима стални зуби. Матере не обраћају довољно пажње на млечњаке, пошто знају да ће се они мењати, али ваља им знати, да рђави млечњаци имају штетна утицаја и на ницање других зуба.

А кад је дете већ ојачало, дакле кад је пошло у школу, у толико више ваља обратити пажњу на то, да се оно навикне на снажно жватање сваког залагаја, да би се тиме снажили и мишићи за жватање, и изазвало јаче лучење пљувачке у устима, која је врло потребна за правилно и потпуно варење хране. Поред тога, таквим жватањем ојачава се и придолзак крви у органе за жватање, што чини да се и зуби боље развијају. Према томе сасвим је погрешно, кад се ради поштеде зуба деци даје само мека храна, за коју није потребно дуже и снажније жватање. Ваља знати, да слабом и недовољном употребом сваки орган кржљави и временом постаје немоћан, да правилно врши своје послове.

Модре или јако црвене руке, уз то још и увек хладне и влажне, казују, да је у њима спречен правилан крвоток у најтањим крвним судовима и да у крви има разних непотребних састојака, који из ње нису уклоњени. У таквој прилици препоручује се, да се у јутру и у вече умоче руке неколико пута у хладну, затим да се руке окрену нешто навише и трљају ма каквим спиритусом, и то од врхова прстију ка лакту, али никако обратно. Ако уз то особа с таквим рукама пати и од слабости, мршавости или затвора, онда је потребно и то лечити. Иначе ваља пазити и на то, да се руке не излажу без потребе сувише јакој топлоти ни су-

више великој хладноћи, исто тако ваља избегавати нагли прелаз из топлоте у хладноћу, јер од свега тога руке постају црвене или модре. При умивању употреби умерено млаку воду и пази на то, да се руке потпуно суво обришу убрусом, али да се убрусом руке јако не трљају. Ако су уз то још руке и рапаве, испуцале, потребно је у вече и изјутра, после умивања, намазати их каквим било чистим уљем, вазелином, глицерином, машћу или лојем, што се у свакој апотеци и дрогерији за ову потребу нарочито справља.

Проузроковач туберкулозе. Туберкулозу проузрокује и изазива једна сићушна и невидљива клица у виду танких и вижљастих штапића, који досегну дужину која је 10 пута већа од ширине њихове. Штапићи су као мало извијени и непомићни.

Како се ови штапићи научно зову бацили, то и овај проузроковач јектике зове се научно *туберкулозни бацил*, а како је Роберт Кох био тај, што га је год. 1882. открио, то се још зове и *Кохов бацил*.

Отпорна снага туберкулозног бацила је јака. Суху топлоту од 100 степени издржи бацил више од једног сахата, водену пару пак само пола сахата. Хладноћа му ништа не смета. Један испљувак са туберкулозним бацилима избачен на улицу у зимско доба, заразљив је и после 6 недеља. У осушеном стању живе туберкулозни бацили скоро пуна 3 месеца. Али их сунчеви зрак брзо тамани. Под утицајем сунца изумиру туберкулозне клице за неколико сати. У води се заразљивост клице одржава пуних 10 месеца. Потопљене у воду и изложени Рентгеновим зрацима страдају туберкулозни бацили за један сахат. При трулењу јектичаве клице су веома отпорне разорним трулежним клицама. Борба измеђ те две врсте клица траје 4—6 недеља, док туберкулозни бацили не подлегну. Разна дезинфекциона средства разно утичу на туберкулозне клице. Тако 5 процентна карболна киселина убија клице у испљувку тек за 24 сахата, 10 проценти лизол за 12 сахата а апсолутан алкохол за 10 сахата. Сублилат и формалин нису згодни за дезинфекцију јер дошавши у додир са слузним де-

Дулановић је био први наш ратник, који је у овоме рату одликован златном медаљом за храброст.

Пређосмо у одељење, где су били болесници.

Овде је још пучије, но и тамо где су рањеници.

У колико се могло, болесници су подвојени по болестима.

Највише их је под запаљењем плућа.

Поређани су и по креветима и по поду, на слами.

Неки су при свести, и они су се махом згучили и ћуте, а некако нас тупо гледају. Други су у ватри, у заносу и бунцају.

Један, онако у заносу, развезао читаву причу; и ако испрекидано, опет доста разумљиво, на сав глас се инати с неким око некакве чутурице за воду.

Мене обузе нека туга, кад смо пролазили кроз ове одаје, где су болесници. И нехотице сам правио поређење између њих и рањеника. Све ми се чини, да се рањеницима указује много више пажње него болеснима. То видим и по болничарима и лекарима, а и по нама,

што их обилазимо. Код рањеника смо се више задржавали. Прилазили смо свакоме, са сваким смо поразговарали бар по коју реч, питали их за ране, за борбе. А сад овде готово јуримо. Мало се где задржимо, мало с ким проговоримо реч, две. Па и ови људи као да и сами осећају, да су нешто друго, као нешто ниже од оних, што су рањени, што су баш истински пролили своју крв за општу стар, па се као и они туђе нас, окрећу очи од нас; као стиде се, што нису у строју, и ако нису рањени.

Дође ми жао, што смо сви ми такви. Зар и једни и други нису исто: ратници, који су оставили кућу и породицу, посао и задовољство, па похитали под војничку заставу, да груди истуре на браник своје отаџбине? Шта су криви они, што су их поштедили куршуми и шрапнели, а дохватила их болест?

Већ хоћемо да изиђемо из једне од ових одаја, препуних тешких болесника, а отуда са улице допре у собу познати пискави глас трубнога знака смрти.

Мени се намрачи лице и у глазу ми сину:

— Опет једног испраћају!

Па очима прелетех по болесницима.

Они се на мах променише у лицу. Тек погледају један у другога. А чини ми се свакоме читам на лицу:

— Ето, тако ће и мене!

По некоме се отме и уздах. Помислио је ваљада у тај мах на своје на дому.

Изађосмо из болнице, па лагано идемо богословској згради, на ручак. Сви смо још под мучним утисцима невоље, бола и смрти.

Али што смо даље одмицали, све смо бивали разговорнији. Мало по мало, па смо заборављали на оно што смо до мало час гледали.

Па опет томе се не треба чудити. У рату се човек измени. На свакоме кораку гледа трагове смрти; непрестано гледа крв. Живци отупе, човек готово подивља. Само с времена на време што нам се јаве они виши осећаји, који човека издижу над осталим живим бићима. Али и то само сене за тренутак, као блесак муње, па опет све утрне.

ловима, граде по површини испљувка спиктоисани слој, који не пропушта даље разорни утицај ових дезинфекционих течности.

Кохов бацил даје се и култивирати, а то значи даје се на погодном земљишту размножити у безброј потомака, који задржавају сву заражљивост и моћ старијих предака.

Само је оно обољење туберкулозне природе, где се може наћи и утврдити туберкулозни бацил.

Дакле, нека је јасно свакоме, да туберкулозе или јектике нема без Кохових бацила.

Белешке.

Нова палата Српске Банке у Загребу (Ћошак Јелачијева трга и Петрињске улице) довршена је. Сад се довршују још само поједини послови изнутра.

Та величанствена палата на четири спрата прави је украс Јелачијева трга; који је главно и најважније стицање Загреба, дакле и целе Хрватске

и Славоније, где живи више од 700.000 вредних и напредних Срба. Сваки Србин, кад у Загреб дође, треба да погледа све уредне те модерне палате, а већ акционари банчини одржаће сад у марту први пут своју главну скупштину у тој својој новој палати. Имање, којим Српска Банка управља, износи данас већ више од четрдесет милијуна круна. Време је, дакле било, да се саграде нове касе и најмодернија уређења, која ће сигурно и за 100 година одговарати потребама. А већ та наша велика тековина — разуме се — одсад ће се још више и брже то јест сваки дан све боље развијати и ширити, јер се на Српску Банку ослања, тако рећи, цела наша привредна организација са 500 установа, која се готово све олично разграњују и напредују. Најбоље успева и напредује свуда и у нас, онај посао, који воде zgodни и подесни људи. Тако је и са нашим новчаним заводима и са осталим пословима.

Окупљајте се, дакле, Срби у своје ваљане установе, где се озбиљно и људски ради.

Књижевност.

— Рат у Македонији и Бугарској 1913. године. Написао Јаша Томић. Са многим сликама и пет мапа. Цена 2 круне. Добива се у Новом Саду код администрације »Жене«. — Ову књигу препоручујемо најтоплије, јер је у њој тачно изнесен значај српске победе, којом је опрана сливничка љага.

Садашњост, независан лист за политику, просвету и привреду. Број 1. Година I. Власник, издавач и уредник: Др. Јов. Радивојевић-Вачић у Земуну. Претплата на целу годину 12 кр. Рупкописи се шаљу уредништву а претплата и огласи Администрацији »Садашњости« Земун. Излази двапут недељно: четвртком и недељом.

Мудре изреке за ратаре.

Жена добра и штедљива домаћица, то је благо, а жена жустра и вредна, вреди злата колико је тешка.

Док ради језик, руке не раде ништа.

Прва Сентомашка Штампарија Д. Д.

Потребује једног шегрта и једну девојчицу, исти да су из боље куће, а стари од 13—15 године. Ступити могу одма.

ШАЦА МАНОЈЛОВИЋ

НА ПИЈАЦИ У СЕНТОМАШУ, НА ПИЈАЦИ.

Заступа најодличније осигуравајуће друштво, како за место тако и за околину. На захтев излази и ван места и у хатару на имања кога год позове, и то о своме трошку.

Осигурава на живот, ватре, леда, несретне случајеве и крађе.

У исти мах обраћа пажњу поштованом грађанству у месту и околини, да посредује на куповање и продаје куће и земље.

Као стари и опробани трговац у сваком погледу ће најсавесније и најтачније налоге извршити на најпотпуније задовољство и то све уз најскромнију награду.

Прва српска радња готових мушких, женских, дечјих одела и мушких шешира

БРАЋА РАДУЛОВИЋ

РАДЊЕ:

Сомбор.-Ст.-Бечеј.-Т.-Ковин.

НАРОДНА КРЕДИТНА БАНКА

ДЕОНИЧАРСКО ДРУШТВО

У СЕНТОМАШУ.

У КУЋИ Г. БОРЂА БЕКИЋА.

Прима улоге на штедњу и укамаћује са 5½% веће и сталне улоге по 6%

Издаје хипотекарне зајмове на непокретности куће и земље.

Власник: Прва Сентомашка Штампарија Д. Д. у Сентомашу.